

Mehmet Ali Gazi

Dr. Öğr. Üye., Malatya Turgut Özal Üniversitesi/ İletişim Fakültesi, Malatya/Türkiye
Assist. Prof. Dr., Malatya Turgut Özal University/Faculty of Communion, Malatya/Türkiye

eposta: maligazi@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9239-4187>

RorID: <https://ror.org/03r7b1f79>

Atıf/Citation: Gazi, M. A. 2024. "Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12/41, 155-179. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1488564>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	22.05.2024
Kabul Tarihi/Accepted:	08.11.2024
Yayın Tarihi/Published:	15.12.2024

"KIZ KARDEŞLER" FİLMİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE PATRİYARKAL YAPILAR: HABİTUS, PERFORMATİVİTE VE SOSYAL HAREKETLİLİK BAĞLAMINDA BİR SOSYOLOJİK ANALİZ

Öz

Bu çalışma, Emin Alper'in *Kız Kardeşler* filmi üzerinden toplumsal cinsiyet rolleri ve patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki etkilerini sosyolojik bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin kırsal kesimlerinde yaşayan üç kız kardeşin yaşam mücadelesine odaklanan film, taşra hayatının getirdiği toplumsal baskılar ve patriyarkal dinamikleri açığa çıkarmaktadır. Çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılarak filmin tematik yapısı, Judith Butler'ın toplumsal cinsiyet performativitesi, Pierre Bourdieu'nün habitus kavramı ve Silvia Federici'nin kadın emeğinin patriyarkal kapitalist sistemde değersizleştirilmesi teorileri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Butler, toplumsal cinsiyetin biyolojik bir gerçeklikten ziyade performans yoluyla inşa edilen bir kimlik olduğunu savunurken, Bourdieu'nün habitus kavramı, sosyal yapıların bireylerin düşünce ve davranış kalıplarını nasıl şekillendirdiğini açıklar. Federici ise patriyarkal kapitalist sistemde kadın emeğinin değersizleştirilişine vurgu yapmaktadır. Filmde, Reyhan'ın evlilik yoluyla toplumsal hareketlilik çabası, Nurhan'ın hizmetçilik yaparak ekonomik katkı sağlama yükümlülüğü ve Havva'nın eğitim hayalleri, taşra toplumunun kadınlar üzerindeki yapısal baskılarını somutlaştırmaktadır. Çalışmada ayrıca, Arlie Hochschild ve Anne Machung'un "ikinci vardiya" kavramı kullanılarak kadın karakterlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve patriyarkal beklentilerle nasıl başa çıktıkları incelenmiştir. Sonuç olarak, *Kız Kardeşler* filmi, toplumsal cinsiyetin patriyarkal sistemler içinde yeniden üretimini ve bu süreçlerin bireyler üzerindeki baskılarını sosyolojik bir bağlamda ele almak için değerli bir vaka sunmakta olup, taşra toplumunda cinsiyet eşitsizliği konusunda literatüre katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Patriyarkal yapılar, Taşra hayatı, Sosyal hareketlilik, Kadın emeği

GENDER ROLES AND PATRIARCHAL STRUCTURES IN THE FILM *SISTERS*: A SOCIOLOGICAL ANALYSIS IN THE CONTEXT OF HABITUS, PERFORMATIVITY, AND SOCIAL MOBILITY

Abstract

This study examines the effects of gender roles and patriarchal structures on individuals from a sociological perspective through Emin Alper's *The Sisters*. Focusing on the struggles of three sisters living in rural Turkey, the film highlights the social pressures and patriarchal dynamics inherent in provincial life. Using the content analysis method, the thematic structure of the film is evaluated within the framework of Judith Butler's theories of gender performativity, Pierre Bourdieu's concept of habitus, and Silvia Federici's theories on the devaluation of women's labor in the patriarchal capitalist system. Butler argues that gender is an identity constructed through performance rather than a biological reality, while Bourdieu's concept of habitus explains how social structures shape individuals' patterns of thought and behavior. Federici, in turn, emphasizes the devaluation of women's labor within the patriarchal capitalist system. In the film, Reyhan's struggle for social mobility through marriage, Nurhan's obligation to contribute economically by working as a maid, and Havva's dreams of education reflect the structural pressures imposed on women by provincial society. Additionally, the study analyzes how the female characters navigate gender roles and patriarchal expectations using Arlie Hochschild and Anne Machung's concept of the "second shift." Ultimately, *Kız Kardeş* serves as a valuable case study to examine the reproduction of gender within patriarchal systems and the resulting pressures on individuals in a sociological context. It contributes to the literature on gender inequality in provincial society.

Keywords: Social gender, Patriarchal structures, Rural life, Social mobility, Women's labour

Giriş

Emin Alper'in yönetmenliğini üstlendiği 2019 yapımı Türk filmi *Kız Kardeşler*, Türkiye'nin kırsal kesiminde yaşayan üç kız kardeşin yaşamlarını ve aralarındaki karmaşık ilişkileri ele almaktadır. Film, taşra yaşamının getirdiği toplumsal baskıları, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak verdikleri yaşam mücadelesini ve patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki etkilerini sosyolojik bir bakış açısıyla derinlemesine incelemektedir. *Kız Kardeşler*, toplumsal cinsiyet ve toplumsal yapıların bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini anlamak adına izleyiciye önemli bir perspektif sunmaktadır.

Filmdeki üç kız kardeş — Reyhan, Nurhan ve Havva — patriyarkal yapılar ve toplumsal cinsiyet rollerinin şekillendirdiği yaşam mücadeleleriyle izleyici karşısına çıkmaktadır. Reyhan'ın evlilik yoluyla sosyal hareketlilik arayışı, Nurhan'ın hizmetçilik yaparak ailesine ekonomik katkıda bulunma zorunluluğu ve Havva'nın eğitim hayalleri, taşra toplumunda toplumsal cinsiyet ve sosyal tabakalaşmanın bireyler üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir. Reyhan'ın evlilik kararı, onun sosyal konumunu değiştirme çabasını

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

yansıtırken; Nurhan'ın hizmetçilik yapması, kadın emeğinin toplumsal olarak değersizleştirildiğine işaret etmektedir. Havva'nın eğitim arzuları ise taşra yaşamının ve patriyarkal yapının getirdiği sınırlamaları açıkça ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, *Kız Kardeşler* filmini sosyolojik bir perspektiften analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Judith Butler'ın toplumsal cinsiyet performativitesi (Butler, 1990), Pierre Bourdieu'nün habitus kavramı (Bourdieu, 1977), Raewyn Connell'in hegemonik erkeklik teorisi (Connell, 2002), Silvia Federici'nin kadın emeğinin değersizleştirilmesi üzerine çalışmaları (Federici, 2012) ve Erik Erikson'un psikososyal gelişim teorisi (Erikson, 1968) gibi kuramsal yaklaşımlar çalışmaya rehberlik edecektir. Bu teoriler, karakterlerin toplumsal cinsiyet rollerini, patriyarkal yapıların baskılarını ve taşra toplumunun dinamiklerini anlamak için temel bir çerçeve sunmaktadır.

Araştırma, filmin ana temaları, karakter analizleri, diyaloglar ve sahne kompozisyonları üzerinden detaylı bir içerik analizi ile gerçekleştirilecektir. Filmin her bir sahnesi dikkatle izlenmiş ve tematik kodlama yöntemi kullanılarak ana temalar belirlenmiştir. Bu temalar, karakterlerin toplumsal cinsiyet rollerine nasıl uyduklarını, patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki etkilerini, taşra toplumunun sınırlamalarını ve toplumsal tabakalaşmayı kapsamaktadır.

Bu analiz, toplumsal cinsiyet rolleri ve patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki baskısını sosyolojik bir bağlamda derinlemesine ele almayı ve taşra hayatının getirdiği zorlukları açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Filmdeki karakterlerin yaşam mücadeleleri, toplumsal yapılarla olan etkileşimleri ve patriyarkal sistemin bireyler üzerindeki etkileri sosyolojik kuramlar ışığında değerlendirilecektir. Bu bağlamda, *Kız Kardeşler* filmi, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve patriyarkal yapıların kadınların yaşamları üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir sosyolojik vaka sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, *Kız Kardeşler* filmini sosyolojik kuramlar ışığında analiz ederek toplumsal cinsiyet rolleri, patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki baskısı ve taşra hayatının getirdiği kısıtlamaları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu analiz, filmdeki karakterlerin yaşam mücadeleleri ve toplumsal yapılarla olan etkileşimlerini anlamamıza katkıda bulunacak ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine dair önemli çıkarımlar sunacaktır.

Kuramsal Çerçeve

Toplumsal Cinsiyet Roller ve Performativite

Toplumsal cinsiyet performativitesi, feminist ve queer teorinin temel kavramlarından biridir ve Judith Butler tarafından geliştirilmiştir. Butler, toplumsal cinsiyetin biyolojik bir gerçeklikten ziyade, toplumsal normlar ve beklentiler doğrultusunda sürekli tekrar edilen davranışlarla inşa edilen bir kimlik olduğunu savunmaktadır (Butler, 1990). Bu bağlamda,

toplumsal cinsiyet, bireylerin toplumun normlarına uygun olarak sergiledikleri tekrarlayan eylemler yoluyla sürekli olarak üretilir. Bu eylemler, toplumsal cinsiyetin değişken ve sosyal olarak inşa edilen bir kimlik olduğunu ortaya koymaktadır (Butler, 1990; Lloyd, 2016).

Performativite kavramı, farklı kültürlerde ve disiplinlerde de incelenmiştir. Örneğin, Endonezya edebiyatında kadın karakterlerin toplumsal cinsiyet rollerini nasıl sergiledikleri ve bu rollerin toplum normları ile nasıl örtüştüğü üzerine yapılan çalışmalar, Butler'ın teorisinin kültürel bağlamdaki işleyişini göstermektedir (Rokhmansyah et al., 2022). Benzer şekilde, kurgusal eserlerde cinsiyet kimliğinin performatif yönü, toplumsallaşma süreçlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerinin kimlik üzerindeki etkilerini açığa çıkarmaktadır (Simpson, 2022). Bu bağlamda, edebi eserler toplumsal cinsiyet normlarının bireyler tarafından nasıl içselleştirildiği ve yeniden üretildiği konusunda derinlemesine bir analiz fırsatı sunmaktadır.

Eğitim, iş hayatı ve sanat gibi farklı alanlarda da cinsiyet performativitesinin izleri belirgindir. Kadınların yükseköğretimde yönetici pozisyonlarına ulaşırken karşılaştıkları toplumsal cinsiyet normları, onların bu süreçte uyum sağlama çabalarının performativite etkisiyle nasıl şekillendiğini göstermektedir (Johnson, 2014). Ayrıca, müzik performanslarında cinsiyetin rolü, eserlere yüklenen anlamların toplumsal cinsiyet normları çerçevesinde nasıl değerlendirildiğini gözler önüne sermektedir (Sergeant & Himonides, 2014). Bu çalışmalar, toplumsal cinsiyet performanslarının farklı alanlarda nasıl sürdürüldüğünü ve bireylerin bu rolleri nasıl yeniden ürettiğini açığa çıkarır.

Performativite kavramı, epigenetik ve kimlik oluşumu gibi disiplinlerarası alanlarla da kesişmektedir. Çevresel faktörlerin biyolojik süreçler üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar, toplumsal cinsiyet performanslarının biyolojik bir boyut da kazanabileceğini öne sürmektedir (Osborne, 2015). Bu çalışmalar, Butler'ın teorisini biyolojik açılardan da genişleterek, cinsiyet performansının sadece sosyal değil, çevresel ve biyolojik etkilerle de şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Politik ve sosyal hareketlerde de Butler'ın performativite kavramı önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bireyler, yerleşik toplumsal cinsiyet normlarını kendi eylemleriyle dönüştürme potansiyeline sahiptir ve bu eylemler aracılığıyla normları sarsabilir (Chávez, 2010). Özellikle marjinal grupların kimlik ifade süreçleri, toplumsal cinsiyet normlarının sorgulanmasına ve toplumsal değişim yaratma süreçlerine önemli katkılar sağlar (Joy et al., 2015). Dolayısıyla, Butler'ın performativite kavramı, toplumsal cinsiyetin bireyler tarafından eylemler yoluyla sürekli olarak yeniden üretildiği anlayışını destekleyerek toplumsal yapıların bireyler üzerindeki etkilerini sorgulamak için etkili bir teorik araç sunmaktadır.

Habitus ve Sosyal Konumların Etkisi

Pierre Bourdieu'nün habitus kavramı, bireylerin toplumsal konumlarına bağlı olarak geliştirdikleri ve içselleştirdikleri düşünce ve davranış kalıplarını ifade eden önemli bir

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

sosyolojik kavramdır (Bourdieu, 1977). Habitus, bireylerin sosyal yapılar çerçevesinde nasıl hareket ettiğini açıklarken, toplumsal normların bireylerin günlük pratiklerinde nasıl içselleştirildiğini de vurgular. Bu kavram, bireylerin sosyal dünyadaki konumlarını belirleyen ve içselleştirilmiş bir sosyal norm ve değerler seti olarak tanımlanır.

Bourdieu'nün saha teorisi ile yakından ilişkili olan habitus, bireylerin sosyal dünyadaki yerini ve bu dünyada nasıl hareket ettiğini belirlemede önemli bir etkidir. Bireylerin sahip olduğu ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye türleri, sosyal alanların belirlenmesinde kritik bir rol oynar (Bourdieu, 1984). Bu sermaye türleri, bireylerin habituslarını oluşturan temel unsurlar olup, bireylerin dünyayı algılama, değerlendirme ve tepki verme biçimlerini şekillendirir. Habitus, sosyal yapıların bireylerdeki bir yansıması olarak işlev görür.

Bourdieu'nün habitus kavramı; eğitim, kültür, siyaset ve dijital medya gibi çeşitli alanlarda uygulanmış ve bireylerin bu alanlardaki davranışlarına yönelik önemli çıkarımlar yapılmasını sağlamıştır. Eğitimde, habitus öğrencilerin başarıları ve eğitim sistemine uyum süreçlerini anlamada kullanılmıştır (Bourdieu ve Passeron, 1990). Bu çalışmalar, eğitimde fırsat eşitsizliğinin ve toplumsal tabakalaşmanın bireylerin habitusları aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymuştur.

Kültürel alanda ise habitus, bireylerin kültürel tercihleri ve tüketim alışkanlıklarının sosyal sınıf tarafından nasıl şekillendirildiğini açıklar. Bourdieu, kültürel sermaye ile habitus arasındaki ilişkiyi kullanarak, kültürel pratiklerin toplumsal yapı tarafından nasıl belirlendiğini ve bireylerin tercihlerini nasıl etkilediğini göstermektedir (Bourdieu, 1986). Bu bağlamda, bireylerin kültürel tüketim alışkanlıkları, sosyal konumları ve habituslarıyla doğrudan ilişkilidir.

Siyaset alanında, habitus bireylerin politik tercihlerinin geniş toplumsal yapılar ve güç ilişkileri tarafından nasıl şekillendiğini anlamada önemlidir (Bourdieu, 1991). Bu yaklaşım, politik tercih ve katılımın bireyin sahip olduğu sermaye türleri ve sosyal alandaki konumuyla nasıl belirlendiğini göstermektedir. Dijital kültürde ise habitus kavramı, bireylerin çevrimiçi etkileşimlerini analiz ederek, çevrimiçi kimlik performanslarını ve bu kimliklerin sosyal yapılar tarafından nasıl şekillendiğini anlamamıza olanak tanır (Couldry, 2012).

Patriyarkal Yapı ve Sosyal Baskı

Patriyarkal yapı ve sosyal baskı, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin merkezinde yer alır ve erkeklerin toplumsal güç ve otoriteyi ellerinde bulundurduğu, kadınların ise bu ilişkilerde ikincil konumda bırakıldığı bir sistem olarak tanımlanır. Bu yapı, toplumsal cinsiyet rollerini belirleyen temel güç dinamiklerinden biri olup, sosyal düzenin cinsiyet temelli olarak yeniden üretilmesinde kritik bir rol oynar. Patriyarkal sistemin toplumsal cinsiyet ilişkileri üzerindeki

etkilerini anlamak için kullanılan farklı teorik çerçeveler, bireylerin ve grupların bu yapı içindeki konumlarını daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Raewyn Connell'in hegemonik erkeklik kavramı, patriyarkal yapıların toplumda nasıl yerleştiğini ve sürdürüldüğünü anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Connell, patriyarkal toplumlarda erkek otoritesinin aile ve toplumsal alanda hegemonik erkeklik aracılığıyla pekiştirildiğini belirtir (Connell, 2002). Bu durum, kadınlar ve çocuklar üzerindeki baskıyı artırırken, onların davranış ve tercihlerini sınırlandırır. Hegemonik erkeklik kavramı, erkek egemenliğinin farklı düzeylerde nasıl korunduğunu ve yeniden üretildiğini analiz etmemize olanak tanır. Connell'in yaklaşımı, patriyarkal yapıların toplumda kadınlar üzerinde kurduğu baskının, erkeklerin hegemonik konumlarını sürdürmeleri için nasıl bir araç olarak işlediğini ortaya koyar.

Carole Pateman, patriyarkal düzenin aile içi yapılar üzerindeki etkisini incelediği çalışmalarıyla, patriyarkanın kadınların sosyal ve ekonomik olarak bağımlı hale gelmesinde evliliğin oynadığı rolü vurgular. Pateman'a göre, evlilik kurumu, kadınları erkeklerin kontrolü altında tutan ve onların özgürlüklerini sınırlayan bir araçtır (Pateman, 1988). Evlilik, kadınların ekonomik olarak bağımlı kılınmasını sağlayarak, patriyarkal yapının sürdürülmesine katkıda bulunur. Bu bağlamda evlilik, yalnızca bireysel bir ilişki değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin ve güç dinamiklerinin yeniden üretildiği bir kurumsal yapı olarak değerlendirilebilir.

Silvia Federici, patriyarkal kapitalist sistemin kadın emeği üzerindeki sömürücü etkisini vurgular. Federici'ye göre, kadınların ev içi ve düşük ücretli işlerde çalışması, emeğin toplumsal olarak değersizleştirilmesiyle sonuçlanır (Federici, 2012). Bu durum, kadın emeğinin patriyarkal yapılar tarafından görünmez kılınmasına yol açar. Federici'nin çalışmaları, patriyarkal baskıların ekonomik bir boyut taşıdığını ve kadınların toplumsal konumlarının ekonomik sömürüyle iç içe olduğunu gösterir. Kadın emeğinin değersizleştirilmesi, patriyarkal yapının sürdürülebilirliğini sağlamak için temel bir mekanizma olarak işlev görür.

Pierre Bourdieu'nün aile içi hiyerarşi ve erkek egemenliği konusundaki çalışmaları, patriyarkal yapıların aile içinde nasıl kurumsallaştığını ve sürdürüldüğünü analiz eder. Bourdieu, aileyi, erkek egemenliğinin pekiştirildiği ve toplumsal cinsiyet rollerinin aktarıldığı bir alan olarak değerlendirir (Bourdieu, 2001). Aile içindeki babaların ve erkeklerin otoritesi, kadınlar ve çocuklar üzerinde bir denetim mekanizması oluşturur. Bu hiyerarşi, patriyarkal ilişkilerin yeniden üretildiği bir mikrokozmos işlevi görür. Bourdieu'nün perspektifi, patriyarkal yapının yalnızca toplumsal alanda değil, aynı zamanda aile gibi özel alanlarda da bireylerin davranışlarını nasıl şekillendirdiğini açıkça ortaya koyar.

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

Feminist kuramcı bell hooks, patriyarkal yapılara karşı direnişin ve mücadele stratejilerinin önemine vurgu yapar. hooks'a göre, kadınlar ve diğer marjinalleştirilmiş gruplar, patriyarkal baskılara karşı örgütlü bir direnç göstererek bu yapıları sorgulamalı ve dönüştürmelidir (hooks, 1984). Patriyarkal yapının kırılmasında feminist ve toplumsal hareketler kritik bir rol oynar. Bu hareketler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için bireylerin ve grupların güçlenmesini teşvik etmektedir. hooks'un bakış açısı, patriyarkal sistemin değiştirilebileceği ve dönüştürülebileceğine dair bir direnç ve toplumsal değişim umudu sunar.

Patriyarkal yapı ve sosyal baskılar, toplumsal cinsiyet rollerini ve bireylerin sosyal konumlarını derinden etkileyen temel unsurlardır. Toplumsal cinsiyet normlarının ve patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki baskısını anlamak, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve güç dinamiklerinin analizinde kilit bir rol oynar. Bu çalışmada, *Kız Kardeşler* filmi, patriyarkal yapıların kadın karakterlerin yaşamları üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla analiz edilecektir. Bu bağlamda farklı teorik yaklaşımlar, patriyarkal yapının bireylerin yaşamlarına ve toplumsal konumlarına nasıl nüfuz ettiğini derinlemesine incelememize olanak tanıyacaktır.

Toplumsal Tabakalaşma ve Sosyal Hareketlilik

Toplumsal tabakalaşma, bireylerin ve grupların toplumsal, ekonomik ve politik kaynaklara erişiminde farklılıklar yaratan hiyerarşik yapıyı ifade ederken; sosyal hareketlilik, bu hiyerarşi içinde konum değiştirme sürecini kapsar. Bu kavramlar, toplumsal eşitsizliklerin sürekliliğini ve toplumların yapısal dinamiklerini analiz etmede kritik bir rol oynar. Anthony Giddens, toplumsal tabakalaşmanın yalnızca ekonomik faktörler tarafından değil, aynı zamanda eğitim, kültür ve sosyal sermaye gibi unsurlar tarafından da şekillendiğini öne sürer. Modern toplumlarda sınıf ayrımlarının bireylerin yaşam fırsatları ve sosyal hareketlilik olanakları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu savunan Giddens, sosyal hareketliliği dikey (sınıf geçişleri) ve yatay (aynı seviyede geçişler) olarak sınıflandırır (Giddens, 1991). Bu bakış açısı, toplumsal tabakalaşmanın ekonomik, kültürel ve sosyal faktörler üzerinden çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilebileceğini ortaya koyar.

Pierre Bourdieu ise, toplumsal tabakalaşma ve sosyal hareketliliği bireylerin sahip oldukları ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye türleriyle ilişkilendirir (Bourdieu, 1986). Habitus kavramı, bireylerin toplumsal çevrelerinden edindikleri yapılandırılmış eğilimler setini ifade eder ve bireylerin düşünce ve davranışlarını, dolayısıyla sosyal hareketlilik fırsatlarını belirler. Ekonomik sermaye, maddi kaynakları; kültürel sermaye, eğitim ve kültürel birikimi; sosyal sermaye ise bireyin toplumsal ağ ve ilişkilerini temsil eder. Bu unsurlar, bireyin toplumsal hiyerarşideki yerini belirler ve sosyal hareketlilik potansiyelini

şekillendirir. Bu bağlamda, Bourdieu toplumsal sınıfların yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal sermaye birikimiyle de belirlendiğini savunur.

Weberci tabakalaşma teorisi, toplumsal eşitsizlikleri ekonomik durum, statü ve güç unsurları üzerinden değerlendirir. Weber'e göre, sınıf bireylerin ekonomik pozisyonlarıyla; statü, sosyal onur ve prestijle; güç ise bireylerin iradelerini başkalarına kabul ettirme kapasitesiyle belirlenir (Weber, 1978). Weber'in çok boyutlu tabakalaşma modeli, toplumsal hiyerarşinin bireylerin sosyal hareketlilik olanakları üzerindeki etkisini daha geniş bir perspektiften analiz etmemize olanak tanır.

Bu çalışma, *Kız Kardeşler* filminde Reyhan, Nurhan ve Havva karakterlerinin taşra yaşamındaki sosyal hareketlilik arzularını, toplumsal tabakalaşma ve sosyal hareketlilik perspektifinde incelemeyi amaçlamaktadır. Toplumsal hiyerarşi, sermaye türleri ve sınıf yapılarının bu kadın karakterlerin bireysel hareketlilik hedeflerini nasıl etkilediği, ayrıca bu yapıların toplumsal cinsiyet dinamikleri ile nasıl kesiştiği değerlendirilecektir.

Kadın Emeginin Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Toplumsal cinsiyet rolleri ve emek arasındaki ilişki, toplumsal eşitsizliklerin kökenini anlamada önemli bir yere sahiptir. Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplumda üstlendikleri görev ve sorumlulukları belirlerken; emek kavramı, bu görev ve sorumlulukların toplumsal olarak nasıl değerlendirildiğini ve dağıtıldığını açıklar. Toplumsal cinsiyet ve emek ilişkisi, cinsiyetler arasındaki ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin sürekliliğini anlamamıza katkı sağlar.

Silvia Federici, kadın emeginin kapitalist ve patriyarkal sistemlerde değersizleştirildiğini ve görünmez kılındığını savunur. Federici'ye göre, ev içi ve düşük ücretli işler, kadın emeginin sürekli olarak değersizleştirildiği alanlardır (Federici, 2012). Ev içi işler genellikle görünmez kabul edilmekte, ekonomik bir değer taşımamakta ve kadınların ekonomik bağımsızlık elde etmesini engellemektedir. Federici, bu tür görünmez emeğin kapitalist sistemin sürekliliğini sağlamak adına sömürüldüğünü ve kadınların toplumsal konumlarını zayıflattığını öne sürer. *Kız Kardeşler* filminde de kız kardeşlerin ev içi rollerinin ve ekonomik katkılarının patriyarkal yapılar tarafından nasıl görünmez kılındığını görmek mümkündür.

Nancy Fraser, kadın emeginin toplumsal yeniden üretim süreçlerindeki rolünü vurgular ve bu emeğin kapitalist sistem tarafından nasıl dışlandığını eleştirir. Fraser'a göre, toplumsal yeniden üretim, toplumun devamlılığını sağlamak için gerekli olan bakım, eğitim ve sosyal destek işlerini kapsar ve genellikle kadınlar tarafından gerçekleştirilen bu işler ekonomik sistemin dışında bırakılır (Fraser, 1994). Fraser, kapitalist sistemin bu emeği değersizleştirerek kadınları ekonomik olarak marjinalleştirdiğini belirtir. *Kız Kardeşler*

“Kız Kardeşler” Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

filminde kadın karakterlerin üstlendiği bakım ve destek işleri, toplumsal yapının onları nasıl marjinal bir konuma ittiğini göstermesi açısından önemli bir vaka sunar.

Judith Butler’ın toplumsal cinsiyetin performatif bir şekilde inşa edildiği yönündeki teorisi, kadın emeğinin toplumsal cinsiyet rolleri içinde nasıl pekiştirildiğini açıklar. Butler’a göre, toplumsal cinsiyet kimlikleri, toplumsal normlara uygun olarak sürekli yeniden üretilir (Butler, 1990). Bu anlamda kadınların üstlendiği emek süreçleri de toplumsal cinsiyet performansının bir parçası olarak görülebilir. Butler’ın teorisi, toplumsal cinsiyet rollerinin değişmez kabul edilmesinin aksine, toplum tarafından sürekli üretildiğini vurgular. Filmde kız kardeşlerin üstlendiği roller, toplumsal beklentiler doğrultusunda tekrarlandıkça toplumsal cinsiyet performanslarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Arlie Hochschild, kadınların iş gücüne katılmalarına rağmen ev içi sorumluluklarını devam ettirmek zorunda kalmalarını “ikinci vardiya” kavramı ile açıklar (Hochschild, 1989). Hochschild’e göre, kadınlar iş gününün sonunda evdeki bakım ve ev işleriyle ilgili sorumluluklarını yerine getirerek ikinci bir iş yüküyle karşı karşıya kalır. Bu durum, kadınların iş gücü piyasasında daha zorlu koşullarla mücadele etmesine ve kariyer gelişimlerinin engellenmesine yol açar. Filmdeki kadın karakterlerin ekonomik katkı sağlamak zorunda olmalarının yanı sıra ev içi işlerde de sorumluluk üstlenmeleri, Hochschild’in ikinci vardiya kavramıyla örtüşmektedir.

163

Joan Acker, örgütlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini kurumsal pratikler yoluyla nasıl yeniden ürettiğini araştırır. Acker, işyerlerinde toplumsal cinsiyet rollerinin örgütsel yapılar ve politikalar aracılığıyla pekiştirildiğini, kadınların genellikle düşük ücretli ve düşük statülü işlere yönlendirildiğini belirtir (Acker, 1990). Bu kurumsal yapılar, kadınların iş yaşamındaki konumlarını ve kariyer gelişimlerini sınırlayan engeller oluşturur. Filmde kız kardeşlerin çalışma yaşamında karşılaştıkları sınırlamalar, patriyarkal sistemin iş gücü piyasasında da kendini nasıl yeniden ürettiğini gözler önüne sermektedir.

Bu çalışma kapsamında, *Kız Kardeşler* filminde kadın emeği ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiler yukarıdaki teoriler doğrultusunda analiz edilecektir. Kadın karakterlerin taşradaki yaşam mücadeleleri, ev içi rollerin patriyarkal yapı tarafından nasıl şekillendirildiğini ve bu rollerin onların sosyal hareketlilik fırsatlarını nasıl etkilediğini anlamamıza olanak tanıyacaktır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet rolleri ile kadın emeğinin sosyo-ekonomik yapılar ve patriyarkal sistemler çerçevesinde nasıl konumlandığı derinlemesine incelenecektir.

Psikososyal Dinamikler ve Toplumsal Baskılar

Psikososyal dinamikler, bireylerin psikolojik durumları ile toplumsal ilişkilerini etkileyen karmaşık süreçlerdir. Erik Erikson’un psikososyal gelişim teorisi, bireylerin

yaşamları boyunca karşılaştıkları kimlik krizlerini ve bu krizlerle başa çıkma stratejilerini inceler. Erikson'a göre, bireyler yaşamlarının her aşamasında belirli psikososyal krizlerle karşılaşır ve bu krizlerin çözüm biçimi, kimlik gelişimi açısından büyük önem taşır (Erikson, 1968). *Kız Kardeşler* filmindeki karakterlerin taşra yaşamındaki kimlik mücadeleleri, Erikson'un teorisi ile analiz edilerek kimlik inşa süreçlerinde karşılaştıkları baskılar ve başa çıkma yöntemleri irdelenecektir.

James C. Scott, toplumsal baskılar karşısında bireylerin geliştirdiği direniş stratejilerini analiz eder ve direnişin hem açık hem de gizli biçimlerde ortaya çıkabileceğini öne sürer (Scott, 1990). Filmdeki karakterlerin patriyarkal ve ekonomik baskılara karşı geliştirdikleri stratejiler, Scott'un teorisi ışığında değerlendirilebilir. Taşranın sınırlayıcı koşullarına karşı kendi kaderlerini tayin etme çabaları, toplumsal baskılara direnç örnekleri olarak analiz edilecektir.

Raewyn Connell, toplumsal cinsiyetin aile yapılarında nasıl yeniden üretildiğini ele alır. Connell'in bu perspektifi, *Kız Kardeşler* filmindeki karakterlerin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak üstlendikleri aile içi sorumlulukları ve kimlik gelişimlerini nasıl şekillendirdiğini anlamamıza yardımcı olur (Connell, 2002). Filmde Reyhan, Nurhan ve Havva'nın kimlik arayışında karşılaştıkları toplumsal baskılar ve aile içindeki cinsiyet rolleri arasındaki ilişki bu çerçevede değerlendirilecektir.

Bu teorik çerçeveler, bireylerin psikososyal dinamiklerinin toplumsal yapıların etkisiyle nasıl şekillendiğini anlamamıza katkıda bulunur. *Kız Kardeşler* filminde karakterlerin kimlik arayışı, toplumsal baskılarla başa çıkma stratejileri, aile içindeki cinsiyet rolleri, sınıf mücadelesi ve eğitimde karşılaştıkları zorluklar bu teoriler doğrultusunda analiz edilecek; bireylerin toplumsal yapılarla olan etkileşimlerinin psikososyal gelişim süreçlerini nasıl şekillendirdiği daha derinlemesine ele alınacaktır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, metinleri, görselleri ve iletişim araçlarını sistematik bir şekilde sınıflandırarak altında yatan anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan bir yöntemdir (Krippendorff, 2018). Bu bağlamda, filmdeki toplumsal cinsiyet ve patriyarkal yapı unsurlarının derinlemesine analiz edilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada, ilgili kuramsal çerçeveye dayalı olarak filmin ana temaları, karakter çözümlemeleri ve diyalogları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Araştırma Süreci ve Tematik Yapının Oluşturulması

Araştırma sürecinde, filmin sosyolojik temalarını daha derinlemesine ele almak adına her bir sahne dikkatlice izlenmiş ve tematik kodlama yöntemi kullanılarak detaylı bir analiz yapılmıştır. Tematik kodlama, metin veya görsel materyallerdeki anlamlı birimlerin

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

belirli temalar ve alt temalar çerçevesinde kodlanmasını içerir (Hsieh & Shannon, 2005). Bu çalışma kapsamında tematik yapı aşağıdaki ana başlıklar altında ele alınmıştır:

- 1. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Performativite:** Judith Butler'ın toplumsal cinsiyet performativitesi teorisi (Butler, 1990) doğrultusunda, filmin toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl yeniden üretildiği ve karakterlerin bu rolleri nasıl içselleştirdiği analiz edilmiştir. Butler'ın performativite kuramı, karakterlerin toplumsal beklentilere göre kimlik geliştirme süreçlerinin analizinde temel bir çerçeve olarak kullanılmıştır.
- 2. Patriyarkal Yapılar ve Hegemonik Erkeklik:** Raewyn Connell'in hegemonik erkeklik teorisine (Connell, 2002) dayanarak, filmin patriyarkal yapıların bireyler üzerindeki etkisini ve bu yapıların kadın karakterlerin yaşamındaki yansımalarını ele alan temalar belirlenmiştir. Bu temalar, aile içi otorite yapıları ve kadın karakterlerin bu yapılarla başa çıkma stratejileri etrafında şekillendirilmiştir.
- 3. Kadın Emeği ve Toplumsal Görünmezlik:** Silvia Federici'nin kadın emeğinin kapitalist ve patriyarkal sistemlerde nasıl değersizleştirildiğine dair teorik çalışmaları (Federici, 2012) doğrultusunda, filmde kadın karakterlerin ev içi işlerdeki emeklerinin toplumsal olarak nasıl görünmez kılındığı tematik olarak incelenmiştir.
- 4. Toplumsal Tabakalaşma ve Sosyal Hareketlilik:** Pierre Bourdieu'nün habitus ve sermaye teorileri (Bourdieu, 1986) ışığında, filmin karakterlerinin sosyal hareketlilik arayışları, toplumsal sınırlamalar ve taşra yaşamının bireylerin sosyo-ekonomik yapılar üzerindeki etkileri detaylandırılmıştır.

Veri Analizi Süreci

Bu temalar doğrultusunda, filmin nitel içerik analizi gerçekleştirilmiş ve analiz süreci sırasında her bir temanın altında alt temalar belirlenmiştir. Örneğin, toplumsal cinsiyet rolleri ana teması altında, karakterlerin sahne içindeki toplumsal rolleri, günlük pratikleri ve toplumun beklentilerine karşı geliştirdikleri tutumlar alt temalar halinde kodlanmıştır. Bu süreçte kodlamalar, kuramsal çerçeveye dayalı olarak yapılmış ve elde edilen bulgular her bir temanın altında derinlemesine tartışılmıştır.

Verilerin Sunumu

Filmin analizine yönelik bulgular, metinsel analiz yöntemiyle sunulmuş ve tablolar yalnızca kodlama sürecinin gösterimi amacıyla kullanılmıştır. Analizde, tematik yapıyı daha net ifade edebilmek adına tablo ve grafiklerden ziyade derinlemesine metinsel çözümlemelere yer verilmiştir. Her bir tema ve alt tema, ilgili teorik çerçeveye uygun şekilde ele alınmış; kavramların filmde nasıl somutlaştığı ve karakterlerin deneyimleriyle nasıl bağlantı kurduğu örneklerle açıklanmıştır.

Bu yöntemsel yaklaşım, *Kız Kardeşler* filminin toplumsal cinsiyet rolleri, patriyarkal yapı ve toplumsal tabakalaşma gibi konuları ele alırken, karakterlerin bireysel ve toplumsal bağlamdaki konumlarını daha net bir şekilde ortaya koymaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular, sosyolojik teorilerin bireylerin günlük yaşam pratikleri üzerindeki etkilerini ve toplumsal yapının bireyler tarafından nasıl yeniden üretildiğini anlamaya katkı sağlamaktadır.

Analiz ve Yorumlar

Judith Butler'ın Performativite Teorisi Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Roller

Tablo 1: "Kız Kardeşler" Filminde Judith Butler'ın Performativite Teorisi Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Roller

Olay/İzlek	Temalar ve Alt Temalar	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Reyhan'ın Evlilik Kararı	- Evlilik ve Kadınlık Rolü	Reyhan'ın evlilik kararı, toplumun kadınlardan beklediği normlara uyum sağlama zorunluluğunu temsil eder.
Nurhan'ın Hizmetçilik Yapması	- Emek ve Kadının İkincil Konumu	Nurhan'ın hizmetçilik yapması, kadının emeğinin değersizleştirildiğini ve onun toplumsal olarak ikincil bir konumda görüldüğünü ifade eder.
Havva'nın Eğitim Hayalleri	- Eğitim ve Fırsat Eşitsizliği	Havva'nın eğitim arzusu, patriyarkal engellerin bireylerin hedeflerini nasıl sınırladığını ortaya koyar.
Reyhan'ın Evlilik Sonrası Zorlukları	- Evlilik ve Kadının Statüsü	Reyhan'ın evlilik sonrası yaşadığı zorluklar, evliliğin kadının özgürlüğü üzerinde nasıl baskılayıcı bir rol oynadığını gösterir.
Nurhan'ın Memnuniyetsizliği	- Emek ve Memnuniyetsizlik	Nurhan'ın memnuniyetsizliği, toplumsal cinsiyet normlarının birey üzerinde yarattığı içsel çatışmayı yansıtır.

Reyhan'ın evlilik kararı, toplumsal normlara uygun bir kadınlık rolünün ifadesidir. Butler'a göre, bireyler toplumun beklentilerini karşılayarak kendi toplumsal cinsiyet kimliklerini performe ederler; Reyhan'ın evliliğe adım atması da bu performatif eylemler zincirinin bir parçasıdır. Reyhan, toplumun kadınlardan beklediği evlilik rolünü üstlenerek toplumsal normlara uyum sağlama zorunluluğunun baskısını taşır.

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

Nurhan'ın hizmetçilik yapması, kadının emeğinin toplumsal olarak değersizleştirilmesinin ve onun ikincil konumunun bir yansımasıdır. Kadın emeğinin görünmez kılınması ve sınıfsal olarak değersizleştirilmesi, Silvia Federici gibi feminist teorisyenler tarafından ele alınan bir durumdur. Patriyarkal toplum yapısı, kadınların emeğini ailevi ve ekonomik sorumluluklarla tanımlar ve bunu değer açısından ikinci plana iter (Federici, 2012). Nurhan'ın memnuniyetsizliği, bu emek ve hizmet rollerinin kadın üzerindeki baskıcı yapısını gözler önüne serer; hizmetçiliğin yarattığı tatminsizlik, toplumsal cinsiyet normları ile bireyin içsel istekleri arasındaki çatışmanın bir sonucudur.

Havva'nın eğitim hayalleri, patriyarkal yapıların bireylerin eğitim ve ilerleme arzularını nasıl sınırladığını gösterir. Eğitim, çoğu zaman özgürlüğün ve sosyal hareketliliğin sembolü olarak görülse de, taşradaki patriyarkal yapı, Havva'nın eğitim yoluyla kendini gerçekleştirme hedeflerini engellemektedir. Toplumsal cinsiyet normlarının katılığı ve fırsat eşitsizliği, genç kadınların eğitim ve kariyer hayallerine ket vurur ve onların toplumsal rolleriyle sınırlı kalmasını destekler.

Reyhan'ın evlilik sonrası yaşadığı zorluklar, toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlar üzerindeki baskılayıcı etkisini gözler önüne serer. Butler'ın teorisinde evlilik, toplumun kadına biçtiği bir rol olarak, kadının özgürlüğünü kısıtlayan bir performans olarak yeniden üretilir. Reyhan'ın evliliğinde yaşadığı sıkıntılar, toplumsal normların kadınların özel yaşamlarına müdahalesinin ve onları sınırlamasının bir göstergesidir.

Kız Kardeşler filmi, toplumsal cinsiyet rollerinin ve bu rollere dayalı sosyal beklentilerin bireyler üzerindeki etkisini Judith Butler'ın performativite teorisi aracılığıyla çarpıcı bir şekilde ele alır. Film, toplumsal cinsiyetin bir performans olarak tekrarlandığını ve bu tekrarların toplumsal yapıların katı normlarıyla nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Butler'ın teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, karakterlerin toplumsal rollerini tekrar etmek zorunda kalmaları ve bu rollere uyum sağlamakla ilgili yaşadıkları içsel çatışmalar, bireylerin kimlik arayışındaki sıkışmışlığını açığa çıkarır.

Bu bağlamda, *Kız Kardeşler* filmi toplumsal cinsiyetin inşasına dair güçlü bir analiz sunar. Toplumun dayattığı normların bireylerin özgürlüklerini nasıl sınırladığı ve bu normların tekrar yoluyla nasıl yeniden üretildiği, karakterlerin yaşantılarında somut bir şekilde görünür hale gelir. Butler'ın teorisi, bu süreci anlamak ve toplumsal cinsiyet rollerinin birey üzerindeki etkisini sorgulamak için etkili bir çerçeve sunmaktadır.

Pierre Bourdieu'nün Habitus Kavramı Bağlamında Sosyal Konumlar

Tablo 2: "Kız Kardeşler" Filminde Pierre Bourdieu'nün Habitus Kavramı Bağlamında Sosyal Konumların Etkisi

Olay/İzlek	Temalar ve Alt Temalar	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Reyhan'ın evlilik yoluyla sosyal hareketlilik arayışı	Sosyal Hareketlilik Arzusu- Evlilik Yoluyla Statü Değişimi	Reyhan'ın evlilik kararı, sosyal konumunu iyileştirme çabasının bir yansımasıdır.
Nurhan'ın hizmetçilik yaparak ailesine ekonomik destek sağlaması	Ekonomik Destek- Kadının İkincil Emek Rolü	Nurhan'ın hizmetçiliği, kadının sosyal yapı içinde ekonomik açıdan zorunlu bir katkı sağlamasının göstergesidir.
Havva'nın taşra yaşamındaki sosyal konumu ve eğitim hayalleri	Eğitim Arzusu- Fırsat Eşitsizliği ve Engeller	Havva'nın eğitim hayalleri, taşra yaşamı ve patriyarkal yapı nedeniyle sınırlıdır.
Kız kardeşlerin babalarının otoritesi altında yaşamaları	Aile İçi Otorite- Erkek Egemenliği ve Hiyerarşi	Baba otoritesi, kız kardeşlerin sosyal konumları ve davranışlarını kısıtlayan bir patriyarkal etken olarak öne çıkar.
Reyhan'ın evlilik sonrası sosyal statüsündeki değişim	Statü Değişimi- Evlilik ve Sosyal Konum Yeniden İnşası	Reyhan'ın evlilik sonrası değişen sosyal statüsü, toplumsal yapıların bireylerin sosyal konumları üzerindeki etkisini yansıtır.

Reyhan'ın evlilik yoluyla sosyal hareketlilik arayışı, Pierre Bourdieu'nün habitus teorisiyle açıklanabilir. Reyhan'ın toplumsal hareketliliği sağlama çabası, onun mevcut sosyal konumundan kaynaklanan bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Bourdieu'ye göre bireylerin davranış ve düşünce kalıpları, sosyal konumlarına göre şekillenir ve evlilik gibi kararlar, sosyal hareketlilik arzusunun bir göstergesidir (Bourdieu, 1977). Bu bağlamda Reyhan, toplumsal yapının dayattığı normlara uyarak sosyal statüsünü yükseltme çabası içindedir. Bu süreç, bireyin habitusunun toplumsal yapı ile uyum içinde nasıl işlediğini gösterir.

Nurhan'ın hizmetçilik yaparak ailesine ekonomik destek sağlaması, kadının emeğinin toplumsal yapıda değersizleştirildiğini gösterir. Bu durum, Bourdieu'nün habitus kavramının pratik bir yansımasıdır; toplumsal yapı, Nurhan'ın ekonomik katkı sağlama gerekliliğini belirleyerek onun sosyal konumunu pekiştirir (Bourdieu, 1984). Nurhan'ın hizmetçilik mesleğinde yaşadığı memnuniyetsizlik, toplumsal normların bireyler üzerindeki baskısını ve kadının emeğinin değerinin patriyarkal toplumda nasıl geri plana itildiğini açığa çıkarır.

Havva'nın taşra yaşamındaki sosyal konumu ve eğitim hayalleri, patriyarkal yapı ve taşra toplumsal normlarının kısıtlamalarıyla sınırlıdır. Eğitim arzusu, Havva'nın sosyal konumunu iyileştirme hedefinin bir göstergesi olsa da, toplumsal yapı bu arzuyu engelleyen

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

bir güç olarak ortaya çıkar. Bourdieu'nün habitus teorisi, bireylerin sosyal yapılar içinde var olan normlara, sınırlamalara ve sermaye türlerine göre hareket ettiğini vurgular (Bourdieu, 1986). Havva'nın eğitim hedefleri, taşra yaşamının sınırlayıcı yapısına karşı bireysel bir mücadeleyi temsil eder.

Kız kardeşlerin babalarının otoritesi altında yaşamaları, aile içindeki patriyarkal yapının gücünü açık bir şekilde yansıtır. Bourdieu'nün saha teorisi, babalarının otoritesinin kız kardeşlerin sosyal konumlarını belirleyen bir yapı olduğunu ifade eder. Bu bağlamda habitus, bireylerin toplumsal yapılar içinde nasıl hareket ettiğini ve aile içindeki otoritenin bireylerin günlük yaşam pratiklerine nasıl nüfuz ettiğini açıklar (Bourdieu, 1991). Babalarının otoritesi, kız kardeşlerin kendi sosyal hareketlilik çabalarını sınırlayan bir engel olarak belirginleşir.

Reyhan'ın evlilik sonrası sosyal statüsündeki değişim, onun sosyal konumunun evlilik yoluyla nasıl yeniden şekillendiğini gözler önüne serer. Bourdieu'ye göre, bireylerin sosyal konumları değiştikçe düşünce ve davranış kalıpları da buna uyum sağlar (Bourdieu, 1984). Ancak Reyhan'ın yaşadığı zorluklar, eski habitusunun yeni sosyal konumuyla uyumsuzluğunu ve toplumsal yapının birey üzerindeki baskılayıcı etkisini ortaya koyar.

Kız Kardeşler filmi, Bourdieu'nün habitus ve saha teorilerinin somut bir uygulaması olarak değerlendirilebilir. Karakterlerin toplumsal yapı içinde nasıl şekillendiği ve bu yapıların bireysel deneyimleri nasıl belirlediği film boyunca açıkça gözlemlenebilir. Bourdieu'nün teorileri çerçevesinde analiz edildiğinde, film, bireylerin toplumsal yapılarla olan etkileşimlerini ve bu yapıların bireysel hareketlilik hedefleri üzerindeki etkilerini çarpıcı bir şekilde yansıtmaktadır.

Patriyarkal Yapı ve Sosyal Baskılar Bağlamında Kız Kardeşlerin Toplumsal Konumları

Tablo-3: Patriyarkal Yapı ve Sosyal Baskı Bağlamında Kız Kardeşlerin Toplumsal Konumları

Olay/İzlek	Temalar ve Alt Temalar	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Baba figürünün otoriter tavrı ve kızlarının hayatlarını kontrol etme çabası	Erkek Otoritesi- Aile İçi Patriyarkal Baskı	Baba figürü, ailede kadınların özgürlüklerini sınırlayan patriyarkal otoriteyi temsil eder.
Reyhan'ın evlilik kararı ve babanın onayı	Kadınların Kontrolü- Evlilik Üzerinden Denetim	Babanın onayı, Reyhan'ın bireysel kararlarının patriyarkal yapı ile nasıl

		sınırlandığını ve denetlendiğini gösterir.
Nurhan'ın hizmetçilik yaparken yaşadığı sorunlar	Kadın Emeginin Sömürülmesi- Görünmez İşgücü ve Emek Değersizliği	Nurhan'ın emeği, kadının toplumsal yapıdaki ikincil konumunun bir yansıması olarak sömürülmekte ve değersizleştirilmektedir.
Kız kardeşlerin babalarının kontrolü altında olması	Aile İçi Hiyerarşi- Erkek Egemenliği	Babalarının otoritesi, ailedeki patriyarkal düzeni ve erkek egemenliğine dayalı hiyerarşiyi yansıtır.
Babalarının kararlarına karşı kız kardeşlerin direnişi	Direnış ve Mücadele- Patriyarkal Yapıya Karşı Koyma	Kız kardeşlerin babalarına karşı koyuşu, patriyarkal yapıya karşı direnişin ve özgürlük arayışının bir sembolüdür.

Baba ile kızlar arasındaki tartışma sahneleri, patriyarkal yapının aile içinde ne kadar köklü bir şekilde yerleşmiş olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Connell'in hegemonik erkeklik teorisi çerçevesinde, patriyarkal sistemde erkek otoritesinin kadınların yaşamlarını ve kararlarını kontrol etmede merkezi bir rol oynadığı görülmektedir (Connell, 2002). Baba figürü, otoriter tavrıyla ailedeki patriyarkal normları pekiştirirken, kızlarının yaşam alanlarını daraltmakta ve bağımsız hareket etmelerini engellemektedir. Bu sahneler, patriyarkal yapının bireyler üzerindeki baskısını gözler önüne sererken, bu baskının günlük yaşam pratiklerinde nasıl tezahür ettiğine dair somut bir örnek sunmaktadır.

Reyhan'ın evlilik kararı aldığı sahnelerde babanın onayının belirleyici bir unsur olarak öne çıkması, Carole Pateman'ın evlilik kurumunun kadınları kontrol altında tutma aracı olduğu tezini doğrular niteliktedir (Pateman, 1988). Reyhan'ın bireysel kararlarının patriyarkal yapı tarafından sınırlandırılması, evlilik kurumunun kadınların sosyal statüsünü belirleyen bir mekanizma olarak işlev gördüğünü ve onları patriyarkal normlara bağlı bir çerçeveye hapsedtiğini ortaya koyar. Bu durum, evlilik kurumu aracılığıyla patriyarkal yapının bireylerin yaşamlarına nasıl nüfuz ettiğini göstermektedir.

Nurhan'ın hizmetçilik yaptığı sahneler, toplumsal cinsiyet rolleri ve patriyarkal yapının dayattığı ekonomik baskılar üzerinden kadın emeginin sömürülmesini açığa çıkarır. Silvia Federici'nin teorik çerçevesi doğrultusunda, kadın emeği sıklıkla görünmez kılınmakta ve değersizleştirilmektedir (Federici, 2012). Nurhan'ın karşılaştığı zorluklar, patriyarkal yapı tarafından kadın emeğine verilen değer düşüklüğünü ve bu emeğin toplumsal yapılar içinde nasıl marjinalize edildiğini gözler önüne serer. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlık elde etme çabalarının nasıl engellendiğini göstermektedir.

Baba ile kızlar arasındaki günlük yaşam sahneleri, Pierre Bourdieu'nün aile içi hiyerarşi ve erkek egemenliğine ilişkin görüşleri doğrultusunda, patriyarkal yapının aile içinde nasıl

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

kurumsallaştığını ve bireylerin sosyal ve ekonomik hareketliliklerini sınırladığını göstermektedir (Bourdieu, 2001). Bourdieu'nün perspektifiyle, aile içindeki erkek otoritesi, kadınların sosyal yapıdaki konumunu belirlemekte ve onları bağımsız bireyler olarak hareket etmekten alıkoymaktadır. Bu bağlamda, patriyarkal yapının bireyler üzerindeki etkisi daha belirgin hale gelmektedir.

Kız kardeşlerin babalarına karşı direnişi, Bell Hooks'un patriyarkal yapılara karşı direniş teorisi çerçevesinde değerlendirilebilir. Hooks, patriyarkal baskılara karşı örgütlü direnişin önemini vurgular ve bu yapıların ancak böylelikle sorgulanabileceğini ifade eder (Hooks, 1984). Kız kardeşlerin direnişi, patriyarkal yapının sınırlarına karşı verilen bir mücadeleyi temsil eder. Bu sahneler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı kadınların verdikleri mücadeleyi görünür kılarak, patriyarkal normların bireylerin yaşamlarını nasıl etkilediğini ve bu etkiye karşı verilen direnişi gözler önüne sermektedir.

Toplumsal Tabakalaşma ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Kız Kardeşlerin Sosyal Mücadeleleri

Tablo 4: "Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Tabakalaşma ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Kız Kardeşlerin Sosyal Mücadeleleri

Olay/İzlek	Temalar ve Alt Temalar	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Reyhan'ın evlilik yoluyla sosyal hareketlilik arayışı	Sosyal Hareketlilik Arzusu- Evlilik ve Statü Değişimi	Reyhan'ın evlilik kararı, sosyal konumunu yükseltme ve toplumsal hiyerarşiyi aşma girişimidir.
Nurhan ve Havva'nın toplumsal sınırlamalara karşı mücadelesi	Sınıfsal Mücadele- Sosyal Yapının Kısıtlamaları	Nurhan ve Havva, sınıfsal sınırları aşmak için çaba gösterir; ancak toplumsal yapı, bu hareketliliklerini kısıtlar.
Reyhan'ın evlilik sonrası statü değişimi	Statü ve Rol Değişimi- Evlilik Yoluyla Sınıf Geçişi	Reyhan'ın evlilik sonrası statü değişimi, evliliğin sınıf geçişinde nasıl etkili olduğunu ortaya koyar.
Kız kardeşlerin sınıf atlama çabaları	Sosyal Mobilité - Fırsat Eşitsizliği	Kız kardeşlerin sınıf atlama çabaları, toplumsal sınıf yapısının yarattığı fırsat eşitsizliklerini ve sosyal hareketlilik sınırlarını gösterir.
Toplumsal sınıfların kız kardeşlerin yaşamlarına etkisi	Hegemonya ve Sosyal Yapı- Toplumsal Hiyerarşinin Baskısı	Sosyal sınıf farklılıkları, kız kardeşlerin hayallerini şekillendirerek toplumsal sınıfın bireyler üzerindeki baskıcı etkisini yansıtır.

Reyhan'ın evlilik hazırlıkları yaptığı sahneler, onun toplumsal hareketlilik arzusunu ve mevcut sınıfsal yapının getirdiği sınırlamaları aşma çabasını yansıtır. Anthony Giddens'in toplumsal tabakalaşma ve sınırlı sosyal hareketlilik kavramları, bireylerin toplumsal konumlarını değiştirme süreçlerindeki zorlukları açıklamak için önemli bir çerçeve sunar (Giddens, 1991). Reyhan'ın evlilik kararı, toplumsal hiyerarşide yukarıya doğru bir geçiş arayışını temsil eder. Bu durum, taşra toplumunda sosyal hareketlilik sınırlarının ne kadar keskin olduğunu ve toplumsal tabakalar arasındaki geçişlerin kısıtlandığını gözler önüne serer.

Nurhan ve Havva'nın günlük yaşam mücadeleleri, toplumsal yapıların bireyler üzerindeki baskıcı etkisini ve bu sınırlamalara karşı verdikleri direnişi ortaya koyar. Karl Marx'ın sınıf mücadelesi ve toplumsal değişim teorisi, bireylerin mevcut sınıfsal yapıyla nasıl çatıştığını ve bu yapıların dönüşümünde sınıf mücadelesinin rolünü vurgular (Marx, 1848). Nurhan ve Havva'nın bu sınırlamalara rağmen ilerleme çabaları, toplumsal tabakalaşmanın bireyler üzerindeki etkilerini ve sınıf sınırlarının aşılması yönünde verilen mücadeleyi simgeler.

Reyhan'ın evlilik sonrası yaşamını gösteren sahneler, evlilik yoluyla gerçekleşen statü değişiminin karmaşıklığını ve bu geçişin birey üzerindeki yeni sınırlayıcı etkilerini açığa çıkarır. Robert K. Merton'un statü ve rol değişimi teorisi, bireylerin statü değişimlerinin roller ve beklentiler üzerindeki etkisini anlamada yol göstericidir (Merton, 1957). Reyhan'ın evlilik sonrası karşılaştığı zorluklar, sosyal sınıflar arasındaki geçişin beraberinde getirdiği yeni rollerin, beklentilerin ve sınırlamaların bir yansımasıdır.

Kız kardeşlerin sosyal hareketlilik hedefleri doğrultusunda sınıf atlamak için verdikleri mücadele, toplumsal sınıflar arasındaki geçişin güçlüğünü ve bu geçiş için yapılan bireysel çabaları yansıtır. Aage B. Sørensen'in sosyal hareketlilik ve fırsat eşitsizliği teorisi, bireylerin sınıf atlama yolundaki engellerini ve toplumsal yapıların bu sınırlamaları nasıl pekiştirdiğini açıklar (Sørensen, 1977). Kız kardeşlerin sınıf atlama çabaları, sosyal hareketlilik önündeki engelleri ve bu engelleri aşma stratejilerini gözler önüne serer.

Kız kardeşlerin sınıfsal yapıların baskısı altında kaldıkları sahneler, toplumsal sınıf farklılıklarının bireylerin hayallerini ve yaşam tercihlerini nasıl sınırlandırdığını vurgular. Antonio Gramsci'nin hegemonya ve toplumsal yapı teorisi, sınıfsal yapıların bireylerin düşünce ve davranışlarını nasıl etkilediğini ve bu yapıların toplumsal düzeni nasıl koruduğunu derinlemesine ele alır (Gramsci, 1971). Bu sahneler, sosyal sınıfın bireylerin geleceğe yönelik hayallerini nasıl kısıtladığını ve onların sosyal konumunu şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Kadın Emeği

Tablo 5: "Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller Bağlamında Kadın Emeginin İncelenmesi

Olay/İzlek	Temalar ve Alt Temalar	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Nurhan'ın hizmetçilik yapması	Kadın Emegi- Görünmez Emek	Kadın emegi, toplumsal olarak değersizleştirilir ve görünmez kılınır.
Reyhan'ın ev işleriyle uğraşması	İkinci Vardiya- Ev İçi Emek	Kadın emegi, ev içi işlerde toplumsal olarak değersiz görülür.
Kadınların ekonomik katkıları ve zorlukları	Ekonomik Katkı- Emek Sömürüsü	Kadınların ekonomik katkısı ikincil görülür ve sömürülür.
Nurhan'ın işverenleriyle yaşadığı sorunlar	Emek Sömürüsü- İşveren Baskısı	Nurhan'ın emegi sömürülmekte ve değersiz görülmektedir.
Reyhan'ın ev içi emeginin görülmemesi	Görünmez Emek- Ev İçi İşlerin Değersizliği	Ev içi işler, toplumsal olarak değersizleştirilir ve görünmez kılınır.

Nurhan'ın hizmetçilik yaptığı sahneler, kadın emeginin toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında nasıl değersizleştirildiğini ve görünmez kılındığını açıkça ortaya koyar. Silvia Federici'ye göre, kadın emegi patriyarkal yapılar içinde sistematik olarak değersizleştirilir ve görünmez hale getirilir (Federici, 2012). Nurhan'ın geçimini sağlamak için hizmetçilik yapması, toplumsal olarak tanınmayan ve değer verilmeyen kadın emeginin tipik bir örneğidir. Bu durum, patriyarkal sistemlerin kadınların ekonomik katkılarını nasıl göz ardı ettiğini gösterir.

Reyhan'ın ev işleri yaptığı sahneler, kadın emeginin ev içi alanlarda nasıl ikincil görüldüğünü ortaya koyar. Hochschild ve Machung'un "ikinci vardiya" kavramı, kadınların iş dışındaki zamanlarda ev işleri ve bakım yükümlülüklerini üstlenmesini ifade eder (Hochschild ve Machung, 1989). Reyhan'ın ev içindeki çalışmaları, kadın emeginin toplum nezdinde nasıl değersizleştirildiğini somut bir şekilde gösterir. Kadınların ekonomik katkı sağlarken karşılaştıkları zorluklar, patriyarkal yapıların kadın emegini sistematik olarak göz ardı etmesiyle ilişkilidir.

Heidi Hartmann'ın teorisine göre, kadın emegi toplumsal olarak bir meta olarak kullanılır ve katkıları genellikle görmezden gelinir (Hartmann, 1979). Nurhan'ın işverenleriyle yaşadığı sorunlar, kadın emeginin değersizleştirilmesi ve sömürülmesinin somut bir örneğidir. Bu sahneler, kadınların ekonomik alandaki mücadelelerini ve karşılaştıkları zorlukları net bir şekilde gözler önüne sererken, patriyarkal sistemin kadın emegini ekonomik ve toplumsal olarak nasıl sömürdüğünü de göstermektedir.

Reyhan'ın evde yaptığı işlerin aile üyeleri tarafından fark edilmemesi, kadın emeğinin toplumsal olarak nasıl değersizleştirildiğini gözler önüne serer. Ann Oakley'in teorisine göre, kadınların ev içi emekleri genellikle görünmezdir ve toplum tarafından değer görmez (Oakley, 1974). Reyhan'ın bu durumla karşılaşması, kadınların ev içi emeklerinin toplumsal yapılar içinde nasıl göz ardı edildiğini ve değersizleştirildiğini açıklamaktadır. Bu, patriyarkal yapıların kadın emeğini özel alanda hapsederek ekonomik ve sosyal anlamda marjinalize etmesinin bir yansımasıdır.

Nurhan'ın işverenleriyle yaşadığı sorunlar, Joan Acker'in teorisine göre, kadın emeğinin patriyarkal yapılar içinde sistematik olarak sömürüldüğünü ve görünmez hale getirildiğini açıkça yansıtır (Acker, 1990). Bu durum, kadın emeğinin toplumda düşük statülü işlerle ilişkilendirilmesi ve emeğin sistematik olarak değer kaybetmesiyle sonuçlanır. Nurhan'ın hizmetçilikte yaşadığı sıkıntılar, kadınların emeğinin nasıl sürekli baskı altında tutulduğunu ve patriyarkal sistemlerin kadınların iş yaşamındaki konumlarını nasıl sınırladığını göstermektedir.

Psikososyal Dinamikler ve Toplumsal Baskılar Bağlamında Kız Kardeşlerin Mücadeleleri

Tablo 6: "Kız Kardeşler" Filminde Psikososyal Dinamikler ve Toplumsal Baskılar Bağlamında Kız Kardeşlerin Mücadeleleri

Olay/İzlek	Temalar ve Alt Temalar	Sosyolojik Bağlam ve Açıklama
Kız kardeşlerin yaşadıkları psikolojik baskılar ve başa çıkma yöntemleri	Psikolojik Baskılar- Toplumsal Cinsiyet Roller	Toplumsal normlar ve aile baskısı, kız kardeşlerin psikolojik dirençlerini etkiler.
Reyhan'ın evlilikten kaynaklanan psikolojik baskıları	Evlilik ve Kadın Roller- Toplumsal Beklentiler	Reyhan, evlilik sürecinde yoğun toplumsal beklenti baskısı altındadır.
Nurhan'ın hizmetçilik yaparken karşılaştığı zorluklar ve stres	Emek ve Sınıf Zorlukları- Ekonomik Sıkıntılar	Nurhan'ın hizmetçilikte yaşadığı sorunlar, sınıfsal baskının psikososyal etkilerini yansıtır.
Havva'nın eğitim hayallerinin gerçekleşmemesi ve hayal kırıklığı	Eğitim ve Fırsat Eşitsizliği- Hayal Kırıklığı	Havva'nın eğitim hayalleri, fırsat eşitsizliğinin psikolojik etkilerini gösterir.
Kız kardeşlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve destekleri	Dayanışma- Aile İçi Destek ve Psikososyal Güçlenme	Kız kardeşlerin dayanışması, toplumsal baskılara karşı direnç sağlar.

“Kız Kardeşler” Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

Kız Kardeşler filmindeki psikolojik baskılar ve başa çıkma sahneleri, Erik Erikson’un psikososyal gelişim teorisi ve James C. Scott’un toplumsal baskı ve direniş teorisi bağlamında analiz edilebilir. Erikson, bireylerin yaşam boyu karşılaştıkları kimlik krizlerinin psikososyal gelişimlerine olan etkisine dikkat çeker (Erikson, 1968). Scott ise bireylerin toplumsal baskılara karşı geliştirdiği açık veya gizli direniş stratejileriyle bu baskılara karşı koyduğunu savunur (Scott, 1990). Filmdeki kız kardeşlerin psikolojik baskılara karşı verdikleri mücadele, toplumsal cinsiyet rolleri ve aile dinamikleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, toplumsal normların ve aile baskısının bireyler üzerindeki derin etkilerini ortaya koymaktadır. Bu baskılar, kız kardeşlerin kimlik gelişim süreçlerini şekillendirirken, toplumsal yapıya karşı geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini belirginleştirmektedir.

Reyhan’ın evlilikten kaynaklanan stres ve sıkıntılarla baş etme çabaları, Erikson’un psikososyal gelişim teorisi ve R.W. Connell’in toplumsal cinsiyet rolleri teorisi bağlamında ele alınabilir. Erikson, bireylerin karşılaştıkları krizlerin kimlik gelişimleri ve psikososyal uyumları üzerinde önemli etkiler yarattığını vurgular (Erikson, 1968). Connell ise toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler üzerinde yarattığı baskıyı ve bu rollerin nasıl içselleştirildiğini ele alır (Connell, 2002). Reyhan’ın evlilikten kaynaklanan baskılarla başa çıkma çabası, toplumsal normların birey üzerindeki yoğun etkisini ve bu beklentilerin kadın kimliği üzerindeki belirleyici rolünü gözler önüne serer.

Nurhan’ın hizmetçilik yaparken karşılaştığı zorluklar ve bu süreçte yaşadığı stres, Erikson’un psikososyal gelişim kuramı ve Marx’ın emek ve sınıf mücadelesi teorisi doğrultusunda yorumlanabilir. Erikson, bireylerin stres ve krizlerle başa çıkma becerilerinin psikososyal gelişimlerinde kritik rol oynadığını ifade eder (Erikson, 1968). Marx ise emek süreçlerinin bireyler üzerindeki etkisini ve sınıf mücadelesinin toplumsal yapı üzerindeki yansımalarını analiz eder (Marx, 1848). Nurhan’ın hizmetçilik yaparken karşılaştığı zorluklar, emek sürecinin psikolojik baskılara yol açtığı bir örnek olarak değerlendirilebilir ve sınıf mücadelelerinin bireysel kimlik gelişimlerine etkisini gösterir.

Havva’nın eğitim hayallerinin gerçekleşmemesi sonucu yaşadığı hayal kırıklığı, Erikson’un psikososyal gelişim kuramı ve Pierre Bourdieu’nün eğitimde fırsat eşitsizliği kavramıyla ilişkili olarak incelenebilir. Erikson, bireyin hedeflerine ulaşma başarısının psikososyal uyumu ve kimlik gelişimi üzerinde belirleyici olduğunu savunur (Erikson, 1968). Bourdieu ise eğitim sisteminin sınıfsal eşitsizlikleri pekiştirdiğini ve bireylerin eğitim fırsatlarını sınırlandırdığını öne sürer (Bourdieu, 1986). Havva’nın eğitim hayallerinin gerçekleşmemesi, toplumsal yapının bireyler üzerindeki sınırlayıcı etkisini ve eğitim alanındaki fırsat eşitsizliğinin bireylerde yarattığı psikolojik etkiyi gözler önüne serer.

Kız kardeşlerin birbirlerine destek oldukları sahneler, Erikson'un psikososyal gelişim teorisi ve Durkheim'ın toplumsal dayanışma kavramı çerçevesinde değerlendirilebilir. Erikson, bireylerin sosyal destek sistemlerinin krizlerle başa çıkma becerilerini güçlendirdiğini belirtir (Erikson, 1968). Durkheim ise toplumsal bağların bireylerin dayanıklılığını artıran temel bir unsur olduğunu savunur (Durkheim, 1893). Kız kardeşlerin karşılıklı dayanışmaları, toplumsal baskılara karşı bir direnç ve destek mekanizması olarak işlev görmektedir.

Kız Kardeşler filmi, psikolojik baskılar ve toplumsal normlarla başa çıkma stratejilerini ele alarak, bireylerin toplumsal yapı ve normlara karşı geliştirdiği direnişleri çok boyutlu bir şekilde gözler önüne sermektedir. Erikson'un psikososyal gelişim kuramı ve diğer sosyolojik teoriler bağlamında analiz edilen bu durumlar, bireylerin kimlik gelişim süreçlerinin toplumsal baskılar ve dayanışma mekanizmalarıyla nasıl şekillendiğini derinlemesine ortaya koyar. Bu analiz, toplumsal yapıların bireyler üzerindeki etkisini anlamak ve bireylerin bu yapılara karşı geliştirdiği stratejileri değerlendirmek için önemli bir katkı sunmaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Emin Alper'in *Kız Kardeşler* filmi, Türkiye taşra yaşamında kadınların karşı karşıya kaldığı toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal hareketlilik ve emek süreçleri gibi temel sorunları derinlemesine bir sosyolojik analiz çerçevesinde ele almaktadır. Film, Judith Butler'ın toplumsal cinsiyet performativitesi teorisi çerçevesinde, kadın karakterlerin patriyarkal normlar çerçevesinde toplumsal cinsiyet rollerini nasıl içselleştirip yeniden ürettiklerini gözler önüne sermektedir. Reyhan, Nurhan ve Havva'nın bireysel deneyimleri, toplumsal normların bireyler üzerindeki etkisini ve patriyarkal yapının bireylerin kimliklerini nasıl şekillendirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Kadın karakterlerin günlük yaşamlarında maruz kaldıkları bu normatif baskılar, toplumsal cinsiyetin yeniden üretim sürecinde patriyarkal yapının sürekliliğini sağlamaktadır.

Anthony Giddens'in toplumsal tabakalaşma ve sosyal hareketlilik teorisiyle desteklenen analizler, Reyhan'ın evlilik yoluyla sosyal konumunu değiştirme arzusunu ve taşra toplumundaki sınıf sınırlarını aşmanın zorluklarını ortaya koymaktadır. Reyhan'ın sosyal hiyerarşiyi kırma çabası, toplumsal yapıların bireylerin sosyal konumlarını nasıl sınırladığını ve sınıf farklılıklarının bireylerin yaşamlarına doğrudan etkisini göstermektedir. Bu bağlamda Karl Marx'ın sınıfsal mücadele kavramı ve Pierre Bourdieu'nün eğitimde fırsat eşitsizliği teorisi, Nurhan ve Havva'nın toplumsal sınırlamalara karşı verdikleri mücadelelerin ve bu süreçlerin bireysel hedeflerine ulaşmadaki etkilerini anlamada önemli bir katkı sunmaktadır. Bu analizler, sınıf mücadelesinin bireylerin sosyal konumlarını değiştirme çabasında karşılaştıkları engelleri anlamamıza olanak tanımaktadır.

Pierre Bourdieu'nün habitus kavramı, bireylerin toplumsal konumlarına bağlı olarak geliştirdikleri düşünce ve davranış kalıplarını açıklamak için kilit bir kavramsal araç sunmaktadır. Reyhan'ın evlilik yoluyla sosyal hareketlilik arayışı, Nurhan'ın hizmetçilik yaparak ailesine ekonomik destek sağlaması ve Havva'nın taşra yaşamındaki sosyal konumu

“Kız Kardeşler” Filminde Toplumsal Cinsiyet Roller ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

ile eğitim hayalleri, Bourdieu’nün habitus kavramı ile değerlendirildiğinde, toplumsal yapının bireylerin sosyal hareketlilik çabalarını nasıl sınırlandırdığını göstermektedir. Bu açıdan, toplumsal yapıların bireylerin hedeflerine ulaşma süreçlerinde kalıcı bir etki bıraktığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Silvia Federici’nin kadın emeğinin değersizleştirilmesi ve görünmez kılınması teorisi, kadın karakterlerin emek süreçlerinin toplumsal olarak nasıl değersizleştirildiğini açığa çıkarmaktadır. Reyhan ve Nurhan’ın ev içi ve hizmetçilik alanındaki emeklerinin toplumda yeterince tanınmadığı ve değer görmediği, Arlie Hochschild ve Anne Machung’un “ikinci vardiya” kavramıyla birleşerek, kadınların işgücüne katılmalarının yanı sıra ev içi sorumlulukları da üstlenmelerinin yarattığı ikincil baskıları yansıtmaktadır. Bu durum, kadın emeğinin toplumsal yapı tarafından nasıl sistematik olarak görmezden geldiğini ve patriyarkal yapının kadın emeği üzerindeki kalıcı etkilerini göstermektedir.

Erik Erikson’un psikososyal gelişim kuramı ve James C. Scott’un toplumsal baskı ve direniş teorisi, karakterlerin yaşadığı psikolojik baskılar ve bu baskılarla başa çıkma yöntemlerini anlamak açısından zengin bir çerçeve sunmaktadır. Kız kardeşlerin birbirlerine destek olmaları ve bu dayanışmanın, Émile Durkheim’in dayanışma ve toplumsal bağlar teorisi ile açıklanması, bireylerin toplumsal baskılara karşı nasıl dayanıklılık geliştirdiğini ve dayanışmanın bireylerin psikososyal uyumunu nasıl güçlendirdiğini göstermektedir.

Genel olarak, *Kız Kardeşler* filmi, sosyolojik kuramlarla desteklenen bu analizler sonucunda, kadınların taşra yaşamında karşılaştıkları toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal hareketlilik, emek süreçleri ve psikososyal baskılar gibi konuları derinlemesine incelemektedir. Filmdeki karakterler, toplumsal yapıların bireyler üzerindeki etkisini ortaya koyarken, bireylerin bu yapılarla başa çıkma stratejilerini de gözler önüne sermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, sınıf mücadeleleri ve fırsat eşitsizlikleri gibi meseleler, film aracılığıyla etkili bir şekilde yansıtılmaktadır. Bu bağlamda, *Kız Kardeşler* filmi, sosyolojik açıdan taşra hayatında bireylerin toplumsal yapılarla olan etkileşimlerini anlamamız için önemli bir analiz olanağı sunmakta ve bu yapıların bireylerin kimlik gelişimleri üzerindeki etkilerini derinlemesine irdelemektedir.

Kaynakça

- Acker, Joan. 1990. “Hierarchies, Jobs, Bodies: A Theory of Gendered Organizations.” *Gender & Society* 4(2):139-158. <https://doi.org/10.1177/089124390004002002>
- Bourdieu, Pierre. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, Pierre. 1986. “The Forms of Capital.” Pp. 241-258 in *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, edited by J. G. Richardson. Greenwood.
- Bourdieu, Pierre. 2001. *Masculine Domination*. Stanford University Press.
- Butler, Judith. 1990. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge.

- Chávez, Karma R. 2010. "Gender Trouble in Globalized Times: Katherine Sender's Business, Not Politics: The Making of the Gay Market." *Communication and Critical/Cultural Studies* 7(2):183-186.
- Connell, R. W. 2002. *Gender*. Polity Press.
- Durkheim, Émile. 1893. *The Division of Labour in Society*. Free Press.
- Erikson, Erik H. 1968. *Identity: Youth and Crisis*. Norton.
- Federici, Silvia. 2012. *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. PM Press.
- Fraser, Nancy. 1994. "After the Family Wage: Gender Equity and the Welfare State." *Political Theory* 22(4):591-618. <https://doi.org/10.1177/0090591794022004003>
- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford University Press.
- Gramsci, Antonio. 1971. *Selections from the Prison Notebooks*. International Publishers.
- Hartmann, Heidi. 1979. "The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism: Towards a More Progressive Union." *Capital & Class* 3(2):1-33. <https://doi.org/10.1177/030981687900800102>
- Hochschild, Arlie R., and Anne Machung. 1989. *The Second Shift: Working Families and the Revolution at Home*. Viking.
- hooks, bell. 1984. *Feminist Theory: From Margin to Center*. South End Press.
- Hsieh, Hsiu-Fang, and Sarah E. Shannon. 2005. "Three Approaches to Qualitative Content Analysis." *Qualitative Health Research* 15(9):1277-1288.
- Johnson, Rebecca. 2014. "The Performance of Gender Roles in the Lives of Female Higher Education Administrators." *Journal of Higher Education Management* 29(3):75-92. <https://doi.org/10.1080/15363759.2014.1000001>
- Joy, Mel, Karen Liddle, and Jean Porter. 2015. *Sexuality and Gender in Society: Feminist and Queer Perspectives*. Macmillan International Higher Education.
- Krippendorff, Klaus. 2018. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (4th ed.). Sage Publications.
- Lloyd, Moya. 2016. *Judith Butler: From Norms to Politics*. Polity Press.
- Marx, Karl, and Friedrich Engels. 1848. *The Communist Manifesto*. International Publishers.
- Merton, Robert K. 1957. *Social Theory and Social Structure*. Free Press.
- Neuendorf, Kimberly A. 2017. *The Content Analysis Guidebook* (2nd ed.). Sage Publications.
- Oakley, Ann. 1974. *Housewife*. Penguin Books.
- Osborne, Marion. 2015. "Epigenetics and the Embodiment of Gender: Understanding the Biological Dimensions of Gender Performance." *BioSocieties* 10(4):480-498.
- Pateman, Carole. 1988. *The Sexual Contract*. Stanford University Press.
- Rokhmansyah, A., Diah A. Arimbi, and Rina Nuraeni. 2022. "Gender Performativity in Indonesian Novels: An Analysis Based on Judith Butler's Theory." *Journal of Southeast Asian Studies* 53(1):45-60. <https://doi.org/10.1017/S002246342100034X>
- Scott, James C. 1990. *Domination and the Arts of Resistance: Hidden Transcripts*. Yale University Press.

"Kız Kardeşler" Filminde Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Patriyarkal Yapılar: Habitus, Performativite ve Sosyal Hareketlilik Bağlamında Bir Sosyolojik Analiz

- Sergeant, Desmond C., and Evangelos Himonides. 2014. "Gender and the Performance of Music." *Psychology of Music* 42(2):225-239. <https://doi.org/10.1177/0305735612463774>
- Simpson, Mark. 2022. "The Performance of Gender Identity in Fictional Works: Socialization and Gender Roles." *Literary Studies Review* 14(3):101-118. <https://doi.org/10.1080/01440351202103214>
- Sørensen, Aage B. 1977. "The Structure of Inequality and the Process of Attainment." *American Sociological Review* 42(6):965-978. <https://doi.org/10.2307/2094579>
- Wright, Erik Olin. 1985. *Classes*. Verso.

